

Panium - Bilang Lima

Ang mga mandarambong ng iyong bayan: ang pagkadakila at pagbagsak ng Roma sa propesiya

Jeff Pippenger
2025-03-05

Ang Aklat ni Daniel ay naglalahad ng isang kahanga-hangang propetikong salaysay, na humahabi ng prinsipyo ng pag-uulit at pagpapalawak na tumatagos sa mga pangitain nito, mula sa metalikong rebulto ng kabanata 2 hanggang sa masalimuot na mga tunggalian ng mga hari sa kabanata 11. Sa loob ng balangkas na ito, lumilitaw ang isang kapani-paniwalang argumento: ang Labanan sa Actium noong 31 BK, na nagwakas sa pagbagsak ng Ehipto noong 30 BK, ay nagsisilbing isang susing katuparan ng Daniel 11:25, 26, na nagmamarka ng pagsisimula ng 360-taong pamamayani ng paganong Roma.

Ang Daniel 11 ay nagsisimula sa pag-angat at pagbagsak ng mga imperyo kasunod ng pagkamatay ni Alexander the Great noong 323 BC. Gayunman, pagsapit sa talata 14, nagaganap ang isang pagbabaling. Bandang 200 BC, habang si Antiochus III (Magnus) ay naghahanda para sa Labanan sa Panium laban sa batang haring si Ptolemy V, nakialam ang Roma, hindi bilang isang simpleng tagapanood kundi bilang mga "mandarambong ng iyong bayan." Dahil nababahala sa pagtiyak ng suplay ng trigo ng Ehipto sa gitna ng kaguluhang Helenistiko, ipinamalas ng Roma ang impluwensiya nito sa Ikalawang Digmaang Masedonyo (200–197 BC), na naglatag ng daan para sa propetikong gampanin nito.

Ang Pangingibabaw ng Roma sa mga Hudyo

Pagdating sa 63 BC, natutupad ang talata 16 nang salakayin ni Pompeyo ang Jerusalem, pasukin ang Kabanal-banalang Dako, at igiit ang pamamayani ng Roma sa “maluwalhating lupain.” Mula rito, tinutunton ng mga talata 17 hanggang 22 ang sunod-sunod na mga pigurang Romano: ang mga kampanya ni Pompeyo sa Silangan, ang mga pananakop at ang pagpaslang kay Julio Cesar noong 44 BC, ang paghahari ni Augusto Cesar na nagtaas ng buwis (binanggit sa Lucas 2:1) na nagwakas noong 14 AD, at ang paghahari ni Tiberio, sa ilalim ng kanyang pamumuno naganap ang pagpapapako kay Cristo noong taong 31 AD, nang ang “prinsipe ng tipan” ay nabali. Ang linyang propetiko mula kay Pompeyo sa Jerusalem hanggang kay Tito sa Jerusalem noong 70 AD ay naglalata ng linya ng pangangibabaw ng Roma sa bayan ng Diyos.

Ang pagsisimula sa paglapastangan ng isang Romanong Heneral sa templo hanggang sa katapusan, nang isang Romanong Heneral ay winasak ang templo, ay nagbibigay ng lagda ng Alpha at Omega. Simula sa paglapastangan at nagwawakas sa pagwasak, ang linyang pangkasaysayan ay naglalaman din ng paglapastangan at ng pagwasak sa Isa na nagsabi tungkol sa Kaniyang sarili, “Sirain ninyo ang templong ito, at sa tatlong araw ay itatayo kong muli ito.” Ang katotohanan ay binubuo ng unang, ikalabintatlo, at huling titik ng alpabetong Hebreo, at ang linyang nagsisimula kay Pompey at nagwawakas kay Titus ay naglalaman ng isang pagkawasak ng templo sa gitna na

kinakatawan ng krus na nasa gitna ng tatlo, na itinindig sa mismong kalagitnaan ng sanlinggo nang pumarito si Cristo upang pagtibayin ang tipan. Ang mga talatang labing-anim hanggang dalawampu't dalawa ay kumakatawan sa isang linyang propetiko na nagdadala ng lagda ng katotohanan. May ilang mahahalagang linyang propetiko sa loob ng kasaysayang kinakatawan ng mga talatang ito, ngunit ang pangunahing tema ng linyang ito ay ang pamamayani ng Roma sa mga Judio.

Mga Alyansa at mga Tratado

Ang Talata 23 ay “inuulit at pinalalawak” sa pamamagitan ng pagbabalik sa 161–158 BK, nang ang mga Judio sa pamumuno ni Judas Macabeo ay nagtayo ng pakikipag-alyansa sa Roma (1 Macabeo 8). Itinatampok nito ang natatanging estratehiya ng Roma sa pagtatatag ng imperyo—pananakop sa pamamagitan ng mga kasunduan at mga alyansa, isang paraang naiiba sa mga nauna rito. Tinatapos ng Talata 24 ang yugtong ito, na binabanggit na ang Roma ay “magbabadya ng kaniyang mga lalang mula sa mga kuta, maging sa loob ng isang panahon.”

At pagkatapos na magawa ang kasunduan sa kaniya, siya’y kikilos nang may pandaraya; sapagkat siya’y aahon, at lalakas, kasama ng kakaunting tao. Papasok siya nang payapa maging sa pinakamatabang mga dako ng lalawigan; at kaniyang gagawin ang hindi nagawa ng kaniyang mga magulang, ni ng mga magulang ng kaniyang mga magulang; kaniyang ipamumudmod sa kanila ang huli, ang samsam, at ang mga kayamanan; oo, at maglalalatag siya ng kaniyang mga panukala laban sa mga matitibay na kuta, sa isang panahon. Daniel 11:23, 24.

Sa Loob ng Isang Panahon

Ang salitang isinalin na "against" ay maaaring maunawaan bilang salitang "from". Nagbabalankas ang Roma ng mga pakana nito "mula". Itinuturo ng salitang "from" sa talata ang lungsod ng Roma, ang pulitikal at militar na puso ng imperyo, bilang punong himpilan ng mga estratehiya nito. Ang "panahon" ay propetikong 360 taon, na nagsisimula sa pagbagsak ng Ehipto noong 30 BC pagkaraan ng Actium, at nagwawakas sa taong 330 nang lisanin ni Constantine ang Roma pabor sa Constantinople.

Ang mga talata 25 at 26 ay tuwirang tumutuon sa mismong Actium.

At kaniyang pupukawin ang kaniyang kapangyarihan at ang kaniyang tapang laban sa hari ng timog na may isang malaking hukbo; at ang hari ng timog ay mapupukaw sa pakikipagdigma na may napakalaki at makapangyarihang hukbo; ngunit hindi siya makatatayo, sapagkat magbabalak sila ng mga pakana laban sa kaniya. Oo, yaong nagsisikain ng bahagi ng kaniyang pagkain ay wawasakin siya, at ang kaniyang hukbo ay aapaw; at marami ang mabubuwal na patay. Daniel 11:25, 26.

Noong 31 BK, si Octavian, na kumakatawan sa Roma bilang ang "hari ng hilaga," ay tinipon at inihanay ang kanyang mga puwersa laban sa Ehipto ni Cleopatra, ang "hari ng timog," sa isang napakalaking sagupaang pandagat. Ang "napakadakila at makapangyarihang hukbo" nina Antony at Cleopatra ay nabigo, nabuwag dahil sa mga estratehikong "lalang" (mga taktika ni Agrippa) at sa mga pagtataksil—paglilipat-panig ng mga kapanalig ni Antony—at sa pag-urong ni Cleopatra sa

kalagitnaan ng labanan. Pagsapit ng 30 BK, naging lalawigan ng Roma ang Ehipto, na nagpasimula sa walang katunggaling paghahari ng paganong Roma. Ang panahong ito na 360 taon, mula 30 BK hanggang 330, ay tumutugma sa pamamayani ng Roma na nakasentro sa orihinal nitong kuta, hanggang sa ang paglilipat ni Constantino ay "ibinagsak" ang kutang iyon, gaya ng ipinahuhula sa Daniel 8:11.

Oo, ipinagdakila niya ang kaniyang sarili maging hanggang sa Prinsipe ng hukbo, at sa pamamagitan niya ay inalis ang palaging handog, at ang dako ng kaniyang santuwaryo ay ibinagsak. Daniel 8:11.

Nang ibinagsak ni Constantino ang lungsod ng Roma pabor sa lungsod ng Constantinopla, iniwan niya sa lungsod ng Roma ang isang puwang sa kapangyarihan upang maluklok ang Iglesiang Papal sa luklukan ng kapangyarihang kinakatawan ng lungsod ng Roma. Ang gawaing iyon ay tumupad sa talatang ikalawa ng Apocalipsis labing-tatlo.

At ang halimaw na aking nakita ay gaya ng isang leopardo, at ang kaniyang mga paa ay gaya ng mga paa ng isang oso, at ang kaniyang bibig ay gaya ng bibig ng isang leon: at ibinigay sa kaniya ng dragon ang kaniyang kapangyarihan, at ang kaniyang luklukan, at dakilang kapamahalaan. Apocalipsis 13:2.

Sa Daniel 8, dalawang magkaibang salitang Hebreo, kapwa isinasalin bilang "santuwaryo," ang nagtatangi sa salaysay tungkol sa santuwaryo sa aklat ni Daniel. Ang aklat ni Daniel ay kumakatawan sa isang digmaan sa pagitan ni Cristo at ni Satanas, gaya ng inilalarawan sa makalupang mga kinatawan ni Cristo at ni Satanas. Ang Babilonia, ang makalupang kinatawan ni Satanas, ay sumakop sa Jerusalem sa simula ng aklat ni Daniel, at ang Jerusalem naman ay sumasakop sa Babilonia sa talatang apatnapu't lima ng ikalabing-isang kabanata. Ang mga kahariang kinakatawan ng lungsod ng Jerusalem at ng lungsod ng Babilonia ay mga "santuwaryo ng kalakasan." Ang mga lungsod ng Babilonia at Jerusalem ay kapwa mga santuwaryo ng kalakasan, at kapwa mayroon silang kani-kaniyang mga templo sa loob ng lungsod. Ang templong Pantheon ay nasa lungsod ng Roma, at ang templo sa Jerusalem ang katapat nito sa salaysay na propetiko. Ang Babilonia at ang lungsod ng Roma ay mga huwad na anyo ng Jerusalem.

Sa Daniel 8, may dalawang salitang Hebreo: "miqdash" sa talatang 11, kung saan ibinabagsak ng munting sungay (paganong Roma) ang "dako ng kaniyang santuwaryo" (ang lungsod ng Roma), nang lumipat si Constantino noong taong 330. Ang isa pang salita ay "qodesh" sa mga talatang 13 at 14, kung saan ang santuwaryo ng Diyos ay naghihintay ng paglilinis matapos ang 2300 araw. Bagaman kapwa isinasalin bilang santuwaryo, ang "miqdash" ay maaaring tumukoy alinman sa kuta ng Diyos o sa kuta ng mga pagano, samantalang ang "qodesh" ay ginagamit lamang sa Biblia upang tukuyin ang santuwaryo ng Diyos.

Sa Daniel 11:31, ang "santuwaryo ng kalakasan" (ang lungsod ng Roma) ay nilapastangan nang dalhin ng mga Barbaro at mga Vandal ang digmaan sa lungsod ng Roma. Ang "mga puwersa" sa talata ay nagsimula kay Clovis noong 496 at nagpatuloy hanggang sa ang Roma ng Papado ay ganap nang namamayani pagsapit ng 538, nang pinalayas mula sa lungsod ang mga Ostrogoth.

Ang linyang propetiko mula sa Actium ay umaabot lampas sa taong 330. Ang “mga sasakyang-dagat ng Chittim” sa talata 30 ay tumutukoy sa mga Vandal sa ilalim ni Genseric, na nilusob at winasak ang Roma noong 455, na naghudyat ng pagbagsak ng Kanlurang Roma. Pagkatapos ay bumangon ang Papal na Roma, na naghari mula 538 hanggang 1798; sa loob ng 1260 taon hanggang sa ang Heneral ni Napoleon na si Berthier ay maghatid ng “nakamamatay na sugat” sa pamamagitan ng pagdakip kay Pius VI. Ang 360 taon ng paganong Roma, mula 30 BC hanggang 330, ay sumasalamin sa 1260 taon ng Papal na Roma, kapwa nagsisimula kapag bumagsak ang ikatlong hadlang (Ehipto, mga Ostrogoth).

Ang makabagong “hari sa hilagaan” ay lumilitaw sa talata 40. Noong 1989, ang kapapahan, na lihim na nakipag-alyansa sa Estados Unidos ni Reagan (na sinisimbolo bilang mga karo, mga sasakyang-dagat, at mga mangangabayo), ay nagpabagsak sa USSR, ang “hari sa timugan” (ateismo/Komunismo). Tinutukoy ng talata 41 ang pagsakop ng kapapahan sa “maluwalhating lupain”—na ginagawang Katolikong Estados Unidos ang Protestanteng Estados Unidos—samantalang tinutukoy ng mga talata 42 at 43 ang Nagkakaisang mga Bansa na kinakatawan ng Egipto na napapasailalim sa isang tatluhang unyon na binubuo ng Nagkakaisang mga Bansa (ang dragon), ng Vaticano (ang hayop), at ng Estados Unidos (ang huwad na propeta), na umaakay sa sanlibutan tungo sa Armagedon. Ipinapahayag ng talata 45 ang wakas ng kapangyarihang ito, “na walang sasaklolo,” na ang sugat nito ay napagaling sa talata apatnapu’t isa, subalit ang kapalaran nito ay tinatakan sa talata apatnapu’t lima.

Ang Actium noong 31 B.K. ang tuon ng mga talata 25 at 26, na naglulunsad sa 360-taong paghahari ng Roma mula sa santuwaryo-kuta nito. Kalakip ang talata labing-apat bilang paunawa, ang salaysay tungkol sa paganong Roma mula sa talata labing-anim hanggang sa paglipat tungo sa papal na Roma sa talata tatlumpu’t isa ang ganap na linya ng paganong Roma. Ang linyang iyon ay hinati sa tatlong bahagi. Ang talata labing-anim hanggang dalawampu’t dalawa ay ang linya ng pamamayani ng Roma sa sinaunang Israel. Ang talata dalawampu’t tatlo at dalawampu’t apat ay tumutukoy sa gawaing pagtatatag ng imperyo na ginamit ng Roma sa pananakop sa pamamagitan ng mga alyansa at mga tratado, kalakip ang lakas ng militar. Mula sa talata dalawampu’t apat hanggang sa huling pahayag sa talata tatlumpu’t isa ay isang dalawang-bahaging linya na kumakatawan sa isang yugto kung kailan itinaas ng Roma ang sarili nito, na sinundan ng isang pagbagsak.

Ang "takdang panahon" ay ang pagtatapos ng 360 taon noong taong 330. Ang mga talatang dalawampu't pito hanggang sa huling parirala ng talatang tatlumpu't isa, na tumutukoy kung kailan ang kapangyarihan ng Papa, na inilarawan bilang ang kasuklamsuklam na paninira, ay iniluklok sa trono noong 538, ay ang kasaysayan ng makapaganong Roma sa konteksto ng panahong tatlong daan at animnapung taon ng kataas-taasang paghahari, na sinundan naman ng dalawang daan at walong taon ng unti-unting pagbagsak.

Kaya’t ang “panahon” ng talatang dalawampu’t apat ay nagsisimula noong 31 BC sa pagkakadagdag ng hari ng timog sa nasasakupan ng hari ng hilaga, at nagtatapos ito noong 330 sa pagkakahati ng hari ng hilaga sa silangan at kanluran. Mula 330 hanggang 538, unti-unting nagkakawatak-watak ang paganong Roma. Ang iba’t ibang propetikong pagkakakilanlan na

kaugnay sa iba't ibang hakbang ng pagbagsak ng paganong Roma ang mga propetikong ankla na nagbibigay-daan sa mag-aaral ng propesiya na makilala ang propetikong Salita ng Diyos. Bilang katuparan ng talatang labing-apat ng Daniel labing-isa, itinatag ng Roma ang pangitain, at isa sa mga paraan kung paano nito ginagawa ang mismong bagay na iyon ay sa pamamagitan ng pagbagsak nito. Sinasabi ng talata, "maging ang mga mandarambong ng iyong bayan ay magpapakataas upang itatag ang pangitain; nguni't sila'y mabubuwal."

Kapag sinalakay ang Roma ng mga barko ng Chittim, at pagkatapos nito ay sumusalakay ito sa timog, hindi ito gaya ng alinman sa nauna o sa huli, sapagkat mula rito pasulong ay inilalarawan ang pagbagsak ng kapangyarihang Romano. Ang unang apat sa pitong trumpeta ng Apocalipsis na matatagpuan sa kabanata walo ay tahasang naglalarawan sa apat na pangunahing kapangyarihan na sa kahuli-hulihan ay naghatid sa Kanlurang Roma sa isang wakas pagsapit ng 476. Ang pangitain ay itinatag kapag ang mga mandarambong ng iyong bayan ay nagmamataas at bumabagsak. Ang propetikong pangitain ay isinasalarawan sa balangkas ng pagbagsak ng Roma. Ang Kanluraning paganong Roma ay bumagsak mula 330 hanggang 538. Ang Roma ng Papado ay bumagsak noong 1798. Sa kasaysayan ng ikalima at ikaanim na trumpeta, ang Silangang Roma ay bumagsak sa mga Turkong Ottoman noong 1453. Ang tatlong pagbagsak na iyon ay bahagi ng pangitain na itinatag ng mga mandarambong ng iyong bayan.

Sinasabi ng talata, "Gayon din, ang mga mandarambong ng iyong bayan ay magpapakataas upang itatag ang pangitain; ngunit sila'y mabubuwal." Mula 31 BC hanggang 330, ang paganong Roma ay "nagpakataas" sa kanilang kataas-taasang pamamayani sa sanlibutan. Mula 330 hanggang 538, ang paganong Roma ay bumagsak upang ihanda ang daan para sa tao ng kasalanan na maupo sa templo ng Diyos, na ipinahahayag ang sarili niya na siya ang Diyos. Mula 538 hanggang 1798, ang kapangyarihang papal ay "nagpakataas," at noong 1798 ito'y bumagsak. Mula 31 BC hanggang 330, ang Kanlurang Roma ay "nagpakataas" bilang sentro ng Imperyong Romano, at mula 330 hanggang 476 ito'y bumagsak. Noong 330, itinaas ni Constantino ang Constantinople bilang sentro ng Silangang Roma, at noong 1453 bumagsak ang Silangang Roma. Ang mga yugto ng iba't ibang anyo ng Roma ay bawat isa ay may panahon kung kailan ang Roma ay nagpapakataas, na sinusundan ng isang panahon na naglalarawan ng pagbagsak nito, sapagkat, "ang mga mandarambong ng iyong bayan ay magpapakataas upang itatag ang pangitain; ngunit sila'y mabubuwal."

Ang salitang Hebreo na isinasalin bilang "robbers" ay higit na angkop isalin bilang "breakers," sapagkat higit itong umaayon sa pangunahing kahulugan ng ugat—ang paglagos o pagkagambala—sa halip na sa mahigpit na "robbers" (na nagpapahiwatig ng pagnanakaw). Iminumungkahi ng termino ang mga lumalabag o sumisira sa mga hangganan, mga batas, o mga tipan, hindi lamang ang nagnanakaw ng mga ari-arian. Ang Roma ang "breaker" sa propesiya ng Bibliya, bagaman isinalin ang salitang iyon bilang "robbers" sa talatang labing-apat. Sa Daniel kabanata dalawa, ang Roma ang kahariang bakal, at sa kabanata pito, ang ikaapat na hayop ay Roma rin.

Pagkatapos nito, nakita ko sa mga pangitain sa gabi, at narito, ang ikaapat na hayop, kakila-kilabot at nakatatakot, at lubhang malakas; at mayroon itong malalaking ngiping bakal:

nilamon nito at pinagdurog-durog, at niyurakan ang nalabi sa pamamagitan ng mga paa nito: at ito’y kakaiba sa lahat ng mga hayop na nauna rito; at mayroon itong sampung sungay. Daniel 7:7.

Ang ikaapat na hayop—na siyang Roma—ay may mga ngiping "bakal," sapagkat iyon din ang ikaapat na kahariang inilarawan bilang bakal sa ikalawang kabanata. Sa talatang pito ang ikaapat na hayop ng Roma ay "dinudurog," at kapag ito’y dumudurog ay "tinatapakan ng mga paa nito ang nalabi." Ang hayop ng Roma ay ang kahariang bakal, at ang katangiang pagdurog at pagyurak sa nalabi ay kumakatawan sa akto ng pag-uusig. Ang pag-uusig na ipinasapit sa sinaunang Israel ay isang "tanda."

Bukod dito, darating sa iyo ang lahat ng mga sumpang ito, at hahabulin ka at aabutan ka, hanggang sa malipol ka; sapagkat hindi ka nakinig sa tinig ng Panginoon mong Diyos, upang tuparin ang kaniyang mga utos at mga palatuntunang iniutos niya sa iyo: At ang mga ito ay sasaiyo bilang tanda at kababalaghan, at sa iyong binhi magpakailanman. Sapagkat hindi mo pinaglingkuran ang Panginoon mong Diyos nang may kagalakan, at may kasayahan ng puso, dahil sa kasaganaan ng lahat ng bagay; Kaya maglilingkod ka sa iyong mga kaaway na ipadadala ng Panginoon laban sa iyo, sa gutom, at sa uhaw, at sa kahubaran, at sa kakulangan ng lahat ng bagay: at maglalagay siya ng pamatok na bakal sa iyong leeg, hanggang sa malipol ka. Magdadala ang Panginoon laban sa iyo ng isang bansa mula sa malayo, mula sa dulo ng lupa, na kasingbilis ng paglipad ng agila; isang bansang ang wika ay hindi mo mauunawaan; isang bansang mabangis ang anyo, na hindi igagalang ang matanda, ni magpapakita ng lingap sa bata. Deuteronomio 28:45-50.

Ang mga sumpa sa sinaunang Israel na idinulot ng kanilang paghihimagsik ay isang “tanda at kababalaghan, at sa iyong binhi magpakailanman.” Ang sumpa ay darating sa kanila sa pamamagitan ng “isang bansang may mabagsik na mukha.” Ang hayop na may mga ngiping bakal na “dumudurog at tinatapakan ang nalabi” sa ikapitong kabanata ay siya ring ikaapat na kahariang nagmumula sa pagkakahati ng kaharian ni Alejandro, at gaya rin ng nasa Deuteronomio ni Moises, ang kahariang iyon ay isang bansang ang wika ay hindi mauunawaan ng sinaunang Israel. Ang kaharian ng Roma sa ikawalong kabanata ng Daniel ay isang bansang may mabagsik na mukha at isang bansang nagsasalita ng ibang wika.

Ngayo’y yamang yaon ay nabali, at may apat na tumindig na kahalili nito, apat na kaharian ang titindig mula sa bansang yaon, ngunit hindi sa kanyang kapangyarihan. At sa huling panahon ng kanilang kaharian, kapag ang mga mananalangang ay umabot sa sukdulang, isang hari na mabangis ang anyo, at nakauunawa ng malalabong pananalita, ay titindig. Daniel 8:22, 23.

Ang “mga mandarambong (mga tagapagwasak) ng iyong bayan” ay itinatag ang pangitain; itinataas nila ang kanilang sarili at sila’y bumabagsak. Ang ikaapat na kahariang bakal ay ang paganong Roma na nagharing lubos habang itinataas nito ang sarili, ngunit ang sukdulang pagbagsak nito ay naging isang propetikong katangiang nagtatatag ng pangitain. Sila’y mga tagapagwasak sapagkat niyuyurakan nila ang bayan ng Diyos sa pamamagitan ng pag-uusig.

Ipagpapatuloy natin ang pag-aaral na ito sa susunod na artikulo.